

ΑΥΤΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΒΓΑΙΝΕΙ... «ΓΙΑΤΙ ΕΤΣΙ»

του Αχιλλέα Φακατσέλη

Αντικαταναλωτικός, χλευαστικός, ο Τύπος του περιθωρίου δημιουργήθηκε, για να καλύψει τις ανάγκες επικοινωνίας των δημιουργών του. Πρόκειται για «αντικουλτούρα» με μια ρομαντική διάσταση, στην προσπάθειά του να ξεπεράσει τα ταμπού και να «συζητήσει ελεύθερα και για όλα».

ΤΟΝ ΟΝΟΜΑΣΑΝ «παράλληλο», «υπόγειο», «περιθωριακό», Τύπο. Γεννήθηκε στη δεκαετία του 1960, ή λίγο πιο πριν, μέσα από την οικονομική κρίση, την ανεργία, την έξαρση της λογοκρισίας και των πολιτικών διωγμών, μέσα από τα μαχητικά κινήματα ενάντια στους πολέμους και τις επεμβάσεις, μέσα από την αναζήτηση του ελεύθερου έρωτα, της κοινοβιακής ζωής και της «φυγής» από μια καταπιεστική κοινωνία. Εξελίχτηκε σε ένα είδος ιδεολογικού ανταρτοπόλεμου μιας νεολαίας που χλεύαζε, σάρκαζε και έκανε επιθέσεις με τη δύναμη του λόγου και των χρωμάτων εναντίον του κατεστημένου, που περιβλημένο με το μανδύα του αυταρχισμού έστελνε τις δυνάμεις καταστολής να επιβάλουν με τα κλομπ τις απόψεις της άρχουσας τάξης πάνω στους μακρυμάλληδες νεαρούς που τις αμφισβητούσαν.

Με κάθε έννοια αντικαταναλωτικός, ο αντεργκράουντ Τύπος γρήγορα μεταβλήθηκε σε μέσο διανοητικής αυτοάμυνας της νεολαίας του '60, ενάντια στη λιμνάζουσα και διαβρωμένη κατεστημένη κουλτούρα. Ανένταχτος, έξω από κάθε κομματική περιχαράκωση, ο περιθωριακός Τύπος εξυπηρετούσε αυτό ακριβώς που λέει το όνομά του: ένα κοινωνικό περιθώριο φτιαγμένο από «γκρουπούσκουλα», που διένυαν έναν δρόμο υπαρξιακής αναζήτησης μέσα από τα ευφορικά, το σεξ, το μυστικισμό, το ρομαντισμό της στερημένης ζωής και την ποίηση των συνθημάτων στους γυμνούς τοίχους των γκέτο. Καθόλου πολιτικός αρχικά, ο περιθωριακός Τύπος υπηρετούσε την υπόθεση των ίδιων των δημιουργών του:

αμφισβητούσε και χλεύαζε την κοινωνική πραγματικότητα του βιομηχανικού κράτους, του αστυνομικού κράτους. Για να πλατύνει σιγά σιγά, απευθυνόμενος σ' όλους εκείνους που ένιωθαν φυγάδες μέσα στον κοινωνικό τους περίγυρο, και γρήγορα να αποτελέσει την ιδεολογική πλατφόρμα της επαναστατημένης νεολαίας

της δεκαετίας του '60, συνενώνοντας εκατομμύρια νέους οι οποίοι στις Ηνωμένες Πολιτείες, στη Γαλλία, στην Ιταλία, στη Δυτική Γερμανία, μμετέχουν σε φοιτητικά κινήματα, σε καταλήψεις πανεπιστημίων, σε δυναμικές αναμετρήσεις, με διαδηλώσεις κατά της ανεργίας και των πολέμων.

Στον «υπόγειο» αυτό Τύπο, οι από τις προδιαγραφές του ταυτότητα τους: σήμερα ο τόσο εξαπλωθεί, που η είναι πια αδύνατη. Σ' αυτό, κοινωνικό φαινόμενο θα αναφορά, γιατί «είτε το αντεργκράουντ είναι πια μια κάτω από τα πόδια όλων μας, εκποτισμένης αθωότητας της όνειρα που ζητάνε, που απαιτούνε εκδίκηση» (Underground Press, έκδοση *Ανοιχτή Πόλη*, 1982).

άνθρωποι, που ξεφεύγουν «συστήματος», βρίσκουν την «αντεργκράουντ Τύπος» έχει λεπτομερής καταγραφή του λουπόν, το συγκλονιστικό επιχειρήσουμε μια μικρή θέλουμε είτε όχι, ο Τύπος σταθερή και αδιάκοπη κίνηση εκφραζόμενη με τη μορφή της παιδικότητας μας, σαν τα

Η έξαρση της λογοκρισίας και της αυτολογοκρισίας, που χαρακτήριζε το τέλος της δεκαετίας του 1950, και η παράλληλη εξέλιξη των μέσων επικοινωνίας που άρχισαν να διαμορφώνουν, να συγκεκριμενοποιούν μια βιομηχανία διαμόρφωσης της κοινής γνώμης σύμφωνα με τις επιταγές του κατεστημένου, έφερε τις ομάδες του κοινωνικού περιθωρίου μπρος στην απόφαση να ικανοποιήσουν μόνες τους τις επικοινωνιακές τους ανάγκες. Τα πρώτα αντεργκράουντ έντυπα, ξεπήδησαν στα μέσα της δεκαετίας του '50, όχι απλά σαν μια συνειδητοποιημένη αντίσταση προς τη «βιομηχανία της συνείδησης», αλλά και (κυρίως) σαν μέσο επικοινωνίας των περιθωριοποιημένων ατόμων, που μέσα σ' αυτά μπόρεσαν να βρουν ό,τι τους ενδιέφερε.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν το πρώτο μέρος στον κόσμο που γνώρισε τον περιθωριακό Τύπο, ακριβώς για το λόγο ότι εκεί υπήρχαν οι συνθήκες δημιουργίας αυτού του είδους εντύπων, αλλά και οι ομάδες που θα τα δημιουργούσαν και θα τα αφομοίωναν. Ο Νόρμαν Μαίηλερ ήταν ο πρώτος εκδότης περιθωριακού εντύπου: στις 26 Οκτωβρίου του 1955, το *Βιλατζ Βόις* κυκλοφορούσε το πρώτο του τεύχος, που δημοσίευε άρθρα δίχως περικοπές και λογοκρισία, για να ακολουθηθεί λίγο αργότερα από το *Ρεαλιστή* του Πώλ Κράισονερ, ένα δεύτερο περιθωριακό έντυπο που άνοιγε τις

στήλες του στους αναγνώστες του, φιλοξενώντας αυτούσια κάθε άποψή τους, πάνω σε οποιοδήποτε θέμα.

Ίσως, εκείνη την εποχή, κανείς να μην αντιλαμβανόταν ότι ξεκίναγε μια «μαζικοποίηση» της αντικουλτούρας, που σε λίγα χρόνια θα έπαιρνε διαστάσεις διεθνούς φαινομένου: πράγματι, τα 600 φύλλα που όλα κι όλα διένεμε ο Κράισνερ το 1955, έγιναν 100.000 το 1968, ενώ τα αντεργκράουντ έντυπα είχαν πλέον γίνει πραγματικότητα σε όλον τον κόσμο. Ακόμη, τα καθιερωμένα περιεχόμενα των αντεργκράουντ εντύπων (κοινωνικοπολιτικά θέματα) άρχισαν τώρα να πλουτίζονται με κείμενα ψυχεδελικών αναζητήσεων αλλά και με τρανταχτές αποκαλύψεις, όπως του

Ελεύθερου Τύπου του Λος Άντζελες, που έδωσε στη δημοσιότητα τα ονόματα και τα τηλέφωνα όλων των πληροφοριοδοτών που συνεργάζονταν μυστικά με την αστυνομία, αποκάλυψη που ο εκδότης Άρτ Κάνκιν πλήρωσε με ένα πρόστιμο 25 εκατομμυρίων δραχμών.

Στη δεκαετία του 1960, τα η περιθωριοποίηση παρέχουν τη δυνατότητα - προϋποθέσεις- για «υπόγειων» εντύπων που κάθε πόλη των Ηνωμένων και στην Ευρώπη, και «φανατισμένο» κοινό: «ντίγκερς», τους τους «περιπατητές», τους «κοινωνικοποίηση» αυτή μετατρέπεται σιγά-σιγά γεγονός που γίνεται αισθητό με την έκδοση της *Γενειάδας* του Μαξ Σερ (στην Αμερική) που φιλοξενεί στις σελίδες της απόψεις αυτόνομων επαναστατών, νεοαριστερών, Μαύρων Πανθήρων. Δεν είναι φυσικά δυνατό να αναφέρουμε εδώ όλα τα περιθωρικά έντυπα που κυκλοφόρησαν στις Ηνωμένες Πολιτείες και στον υπόλοιπο κόσμο. Θα ήταν σίγουρα κουραστικό. Θα κάνουμε όμως μια σύντομη αναφορά σε μερικούς χαρακτηριστικούς τίτλους, που ως ένα σημείο δίνουν μια εικόνα του αντεργκράουντ χώρου.

νεολαιίστικα κινήματα και μεγάλων ομάδων νέων, αλλά και γίνονται οι πολλαπλασιασμό των εξαπλώνονται τώρα σε Πολιτειών και φθάνουν αποκτώντας ένα πλατύ τους «χελς έντζελς», τους «πειραματιστές του LSD», χίπηδες. Όμως η του περιθωριακού Τύπου, σε «πολιτικοποίηση»,

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, στην Αγγλία, το 1966 εμφανίζεται το πρώτο περιθωριακό έντυπο της χώρας, το *Παγκόσμιος Καιρός* που εκδίδεται από μια τολμηρή ομάδα χίπηδων, που ζώντας σε μια εποχή αποποινικοποίησης του LSD,

«φρικόρουν» το έντυπό τους με τολμηρά ερωτικά θέματα, με πρωτοποριακά κοινωνικά άρθρα και ανταποκρίσεις «ωραίων τύπων» από τη Ν. Υόρκη, το Άμστερνταμ, τη Στοκχόλμη και τη Βαρσοβία. Το περιοδικό αυτό κλείνει λίγο μετά, όταν η αστυνομία συλλαμβάνει τους εκδότες με την κατηγορία κατοχής και χρήσης μαριχουάνας. Ένα άλλο τολμηρό περιθωριακό έντυπο που φάνηκε στην Αγγλία, ήταν το **ΟΖ**, που το τελευταίο φύλλο του κυκλοφόρησε το 1973, εξηγώντας με τα παρακάτω λόγια την αιτία της διακοπής της έκδοσης: «Οι πρώην επαναστάτες ή επαναστατημένοι καταλήξανε τώρα να είναι τσοπάνηδες ή σταλινικοί ή κοινωνιολόγοι -χειραγωγοί ή ερημίτες ή συγγραφείς του... ρόκ ή μισθωτοί σε εμπορικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς. τι μπορείς να κάνεις με τα ιδανικά σου, του μαχητή των δρόμων, όταν πια οι πιο πολλοί από εκείνους τους εχθρούς σου που με λύσσα πολεμάς, μπορούνε να σου πακετάρουν τις οδομαχίες, να τις μεταποιήσουν σε ιλουστρασιόν πόστερ, δίσκους και δερματόδετα πανάκριβα βιβλία και να σου τις μεταπουλήσουν με τεράστια κέρδη;».

Ο Κόκκινος τυφλοπόντικας, η Φωτιά, το Μάτι του χόρτου, η Φωνή του βασιλιά όχλου ήταν μερικά άλλα περιθωριακά έντυπα που κυκλοφόρησαν ή εξακολουθούν να κυκλοφορούν στην Αγγλία.

Στην Ιταλία βρίσκουμε το *Πιανέτα Φρέσκο* που ήταν καθαρά χίπικο περιοδικό και πρόβαλλε τη μή βία, τον πασιφισμό, τη «γλυκιά πολιτική» και θεωρήθηκε το πιο νεανικό αντεργκράουντ έντυπο. Παρά την ήπια γραμμή του, οι εκδότες δεν απέφυγαν τις προσαγωγές στα δικαστήρια, παραβαίνοντας κάποιον ιταλικό νόμο περί Τύπου.

Στη Γερμανία κυκλοφορούν περιθωριακά έντυπα που ακολουθούν σκληρή γραμμή αντικουλτούρας, προπαγανδίζοντας τα κοινόβια, τη σεξουαλική απελευθέρωση, τη δυναμική αναμέτρηση και την επαναστατική τέχνη. Πρόκειται για τα *Ραντικαλίνσκι*, *Λίνκεκ* και τα περισσότερα χίπικα *Πλάνετ*, *Λάβ*, *Φλάουερ Πάουερ*.

Στη Γαλλία, καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του αντεργκράουντ Τύπου έπαιξε -όπως ήταν φυσικό η εξέγερση των φοιτητών το 1968: δεν υπάρχουν ουσιαστικά ελευθεριακά έντυπα, αλλά έντυπα στρατευμένα σε κάποια υπόθεση. Σημαντικότερο, το *Ακσιόν*, που μετά ένα χρόνο ζωής έκλεισε. Ακολούθησαν άλλα περιθωριακά έντυπα, πάντα όμως εξαιρετικά βραχύβια και έντονα πολιτικοποιημένα.

Αντεργκράουντ έντυπα κυκλοφορούν πια σ' όλο τον κόσμο: στην Ισπανία, (*Άσπρο σκόρδο και Σταρ*), στη Σουηδία (*Πους*) στην Αργεντινή (*Εκο Κοντεμποράνεο*), που σε κάποιο τεύχος ο εκδότης του γράφει, δικαιολογώντας τη μή σύλληψή του από τη χούντα: «Δεν είμαστε αυτό το πράγμα που μπορεί κάποιος να το χαρακτηρίσει επικίνδυνο. Η εργατιά δεν μας διαβάζει. Στην Ασφάλεια ο φάκελός μου γράφει: αριστεριστής αλλά ειρηνιστής,. Αμήν!», στο Μεξικό (*Πόρ Κε*) κλπ.

Αυτή η εντελώς κατά προσέγγιση «χαρτογράφηση» του παγκόσμιου περιθωριακού Τύπου δίνει βέβαια κάποια διάσταση του κοινωνικού αυτού φαινομένου που είναι, ίσως από τα σπουδαιότερα των τελευταίων δεκαετιών. Δεν φιλοδοξεί όμως να το καλύψει, γιατί για κάτι τέτοιο θα χρειαζόταν ολόκληρο βιβλίο. Άλλωστε μια τέτοια προσπάθεια έγινε ήδη στην Ελλάδα από τον ντόπιο περιθωριακό Τύπο (που αποτελεί το δεύτερο σκέλος της έρευνας αυτής) με μια ειδική έκδοση της *Ανοιχτής Πόλης*, που αποτέλεσε και τη βασική πηγή πληροφοριών για όσα γράφτηκαν παραπάνω, σχετικά με την ιστορία του αντεργκράουντ Τύπου.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΈΝΑΣ ΓΑΛΑΞΙΑΣ ΤΙΤΛΩΝ, που δίνει ανάγλυφα την εικόνα του ελληνικού αντεργκράουντ τύπου, τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς του ελληνικού περιθωρίου, τις συνισταμένες του χώρου του, το ύφος και το δυναμικό της εγχώριας αντικουλτούρας.

Περιοδικά που ακολουθώντας την αντικαταναλωτική τακτική του ξένου αντεργκράουντ, απορρίπτοντας τις επιταγές του σύγχρονου μάρκετινγκ, κυκλοφορούν «όποτε να 'ναι», εκδίδονται «γιατί έτσι», απευθύνονται «στους δικούς μας».

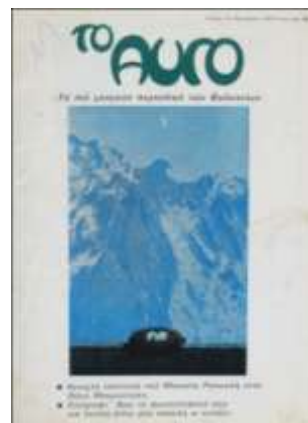
Έξω από κυκλοφοριακές επιδιώξεις, από οικονομικές ανησυχίες, από προσπάθειες βελτίωσης ύλης, με μια εμφανισιακή φτώχεια που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τον πνευματικό και ιδεολογικό τους πλούτο, τα περιθωριακά έντυπα είναι σήμερα μια πραγματικότητα και στον τόπο μας.

Μ' ένα αναγνωστικό κοινό που μετριέται σε τираζ λίγων εκατοντάδων, τα έντυπα αυτά περνούν πολλές φορές απαρατήρητα από το

πλατύ κοινό, «θαμμένα» σε μερικά περίπτερα της πλατείας Κάνιγγος ή σε «ειδικά» βιβλιοπωλεία της οδού Σόλωνος και των παρόδων της. Εκδότες, γνωστοί διανοούμενοι, άγνωστες ομάδες αριστεριστών ή αναρχικών, φοιτητές της ιατρικής ή ανένταχτοι αμφισβητίες που θέλουν κάτι να πουν και κάποιος να τους ακούσουν.

Ας τους δούμε από κοντά.

«Το περιοδικό αυτό βγαίνει γιατί έτσι. Γιατί αν απαριθμήσουμε τα γιατί ακόμα κι αυτός ο Ιώβ θα πάθαινε εγκεφαλικό πέρα δώθε απ' τα πηλικά και τ' άλλα... Το έντυπο αυτό είναι μια σύλληψη μέσα στις άλλες συλλήψεις. Βέβαια δεν είμαστε ενάντια στις εκτρώσεις, αλλά παρά άμβλωση το ζυγιάσαμε και βρήκαμε ότι 90% έπρεπε να το αφήσουμε να τοκευτεί». (Νοέμβριος 1979, τεύχος 10, περιοδικό Αυγό).

Ο μοναδικός συντάκτης του περιοδικού, ο γνωστός και σαν στιχουργός Μανώλης Ρασούλης, δεν κάθεται να απολογηθεί αναλύοντας τους λόγους της έκδοσης του «προσωποκρατικού» του περιοδικού, αλλά, τους... αναλύει, σαρκάζοντας το ίδιο του το δημιούργημα, έξω από κάθε εκδοτική, καθιερωμένη πρακτική.

Αξίζει πράγματι τον κόπο να σταθούμε σ' αυτήν την αντεργκράουντ επιχειρηματολογία (πάγια σε κάθε είδους έντυπο) που κατά κάποιο τρόπο δικαιολογεί την έκδοση κάθε νέου έντυπου. Να τι διαβάζουμε στο «εντιτόριαλ» της *Ανοιχτής Πόλης* (Απρίλιος 1981): *«Ευχαρίστως θα θέλαμε να αλλάξουμε τούτη την κοινωνία, αλλά δεν έχουμε τη δύναμη. Μπορούμε όμως να δημιουργήσουμε μια συζήτηση, περισσότερο πλατιά όσο ποτέ μέχρι τώρα».*

Μια λιγότερο ρομαντική αυτοπαρουσίαση βρίσκει κανείς στον *Μαύρο Ήλιο*, που με ανάλογα σκληρό περιεχόμενο επιδιώκει να καλύψει με σοβαρότητα το χώρο των ευρωπαϊκών ελευθεριακών κινημάτων: *«Δεν βγαίνουμε απ' το πουθενά -δεν υπάρχει κανένα πρέπει- δεν είμαστε το περιοδικό με την περιορισμένη έννοια του όρου -αυτό που θέλουμε είναι να συζητήσουμε (για όλα και με όλους)*

και να εκθέσουμε αυτήν τη συζήτηση προς τα έξω».

Έντονα πολιτικοποιημένος, ο αντεργκράουντ Τύπος της χώρας μας έχει να επιδείξει πολλά τέτοια δείγματα «σκληρής αυτοπαρουσίασης, ξεφεύγοντας από τα πρότυπα που θέτουν τα αμερικάνικα και ευρωπαϊκά

περιθωριακά έντυπα, που θίγουν περισσότερο κοινωνικά και επικοινωνιακά θέματα με δυνατές δόσεις και απελευθερωμένου σεξ, που διανθίζεται επιπρόσθετα με κάποια κείμενα-ψυχεδελικά, πολύχρωμα παραληρήματα. Κάτι ανάλογο μπορεί κανείς να βρει μόνο στις χώρες που πέρασαν μεγάλες περιόδους στρατιωτικής διακυβέρνησης, όπως οι λατινοαμερικάνικες χώρες, χωρίς κανείς να είναι σίγουρος για αυτό, φαίνεται ότι οι αντεργκράουντ τύποι στη χώρα μας είναι σεξουαλικά χορτάτοι αλλά «νηστικοί. πολιτικά, και ίσως για το λόγο αυτό αναζητούν να καλύψουν το κενό μέσα από κείμενα πολιτικού περιθώριου και όχι κοινωνικού.

«Σήμερα περνάμε μια περίοδο βαλτώδη, γεμισμένη από πολλά συφιλιδικά γκρεμισμένα όνειρα ανθρώπων που περίμεναν από άλλους να τα κάνουν πράξη» σημειώνει κάπου, κάποιος ανώνυμος συντάκτης του *Εκτός Ελέγχου* εκφράζοντας μ' αυτά τα λόγια την ειρωνεία του για όλους εκείνους που θεωρεί υπεύθυνους για τα σημερινά αδιέξοδα που σαν αόρατο αγκάθινο συρματόπλεγμα περιβάλλουν και διαχωρίζουν τους περιθωριακούς από τους «νορμάλ» τύπους.

Υπάρχει όμως και ο «χιουμοριστικός» αντεργκράουντ Τύπος, που με έναν δίχως όρια χλευασμό, με μία εντελώς ελευθεριάζουσα φρασεολογία, με εικονογραφημένα ιστορήματα που πολλές φορές έχουν δυσνόητο σενάριο, κατανοητό μόνο από το σκιτσογράφο και όχι από τον αναγνώστη, φαίνεται να προσεγγίζουν περισσότερο προς το παραδοσιακό, περιθωριακό έντυπο που ασκεί κοινωνική κριτική δίχως κανένα φραγμό. «Εκεί που θέλω να καταλήξω, είναι ότι ανεξάρτητα απ' το πώς και σε τί επίπεδο γυρεύει κανένας να καλύψει και να μεταβιβάσει αυτή την απαιτητικότερη απ' τις ανθρώπινες ανάγκες -της επαφής κι ανταπόκρισης- κανείς δεν έχει το δικαίωμα να τον σταματήσει» γράφει σε κάποιο κείμενό του ένας συντάκτης της *Τρύπας* -ενός εικονογραφημένου περιοδικού που αυτοδιαφημίζεται ως «αποτρόπαιον και κτηνώδες» δίνοντας με τα λόγια αυτά το «στίγμα» της φιλοσοφίας της λειτουργίας του περιοδικού: καμιά εικόνα και καμιά φράση δεν είναι απαγορευτική, προκειμένου να επιτευχθεί η επικοινωνία ανάμεσα σε ανθρώπους που συμερίζονται τις ανησυχίες του εντύπου, που νιώθουν να ασφυκτιούν κάτω από την κυρίαρχη «αστική κουλτούρα».

Φυσικά, με τέτοια προσόντα (ή, χαρακτηριστικά, αν θέλετε) ο αντεργκράουντ Τύπος βρίσκει εύκολα το κοινό του ανάμεσα στο χώρο των μαθητών και των «μή εφησυχασμένων φοιτητών, που πολλές φορές δημιουργούν μόνοι τους κάποιο «υπόγειο» Τύπο: το *Τούβλο* και το *Να μην αφήσουμε* είναι δύο τέτοια

χαρακτηριστικά παραδείγματα, μέσα από τα οποία ασκείται έντονη κριτική που επιδιώκει να απομυθοποιήσει έννοιες και πρόσωπα που αφορούν το μαθητικό-φοιτητικό χώρο: «ο φοιτητής δεν πολιτικοποιήθηκε βιώνοντας τη δική του πραγματικότητα, αλλ' εξαιτίας των ενοχών που ένωθε απέναντι στην εργατική τάξη. Ανίκανος να κριτικάρει τη δική του κατάσταση, παρέμεινε αθεράπευτα μικροαστός στις επιλογές του» καταγγέλλει το *Να μην αφήσουμε* που εκδίδεται από «ομάδα φοιτητών της Ιατρικής Θεσσαλονίκης». Αντίθετα, το *Τούβλο* δεν επιδιώκει κάποια «αυτοκριτική» σχολιάζοντας τους μαθητές (μια και εκδίδεται από μαθητές) αλλά επιτίθεται κατά των δασκάλων και των καθηγητών.

Υπάρχει όμως και ένα άλλο στοιχείο στη γενική ιδιαιτερότητα του εγχώριου περιθωριακού Τύπου, που τον κάνει να ξεχωρίζει από τον παραδοσιακό αμερικάνικο και ευρωπαϊκό: ανάμεσα στα διανοουμενίστικα, επαναστατικά, σατιρικά, φοιτητικά αντεργκράουντ έντυπα του ελληνικού περιθώριου συναντά κανείς και ένα τεχνοκρατικό-περιθώριο, που μοιραία αφορά τους «περιθωριοποιημένους» μηχανόβιους: η *Μοτοτεχνική* είναι ένα έντυπο που επιτίθεται στο μάρκετινγκ της αγοράς μοτοσυκλετών, προβάλλοντας όμως εντυπωσιακά το τι μπορεί να

πετύχει κανείς καθισμένος πάνω στη σέλα μιας χιλιάρας *Καβασάκι*. Αιτιολογώντας την έκδοση, ο εκδότης του γράφει: «*Το έντυπο αυτό βγαίνει στα τυφλά, αναζητώντας τον αναγνώστη του. Που είναι αμφίβολο αν θα βρίσκεται στο περίπτερο περιμένοντας το. Που είναι αμφίβολο αν υπάρχει μαζικά*».

Αν όμως η «αναγνωστική μαζικότητα» αμφισβητείται, η «μαζικότητα του δίκυκλου» αναγνωρίζεται σε ένα από τα κείμενα της *Μοτοτεχνικής*: «*Γιατί έτσι είναι ο άνθρωπος, είτε με την κυρία Κούλα και τα κουτσούβελα στο Ζούνταπ για τη Λούτσα, είτε με κλιπόνς για την Ευρώπη, το δίτροχο γι αυτόν είναι η άρνηση στα μπλε κουτιά, στα ωράρια, στα καθορισμένα δρομολόγια. Είναι το κάτι από τα λίγα που έχουν μείνει και που μπορείς να οδηγήσεις (καθορίσεις, αποφασίσεις) μόνος σου*».

Να λοιπόν που ο στην Ελλάδα καλύπτει περιθώριου, και είναι αδύνατο να δειγματοληπτικά σε μια Που φιλοδοξία της δεν καταγράψει τους αντεργκράουντ θα ξέφευγε, φυσικά),

αντεργκράουντ Τύπος όλες τις διαστάσεις του μάλιστα σε έκταση που περιληφθεί έστω και έρευνα περιοδικού. ήταν τόσο να τίτλους των εντύπων (όλο και κάτι αλλά να επιχειρήσει

μια «κατ' αρχήν» παρουσίασή τους, μια περιορισμένη αναφορά σ' ένα κοινωνικό φαινόμενο των τελευταίων δεκαετιών.

Ένα φαινόμενο τόσο σημαντικό και πολύπλευρο, που δεν θα 'ταν υπερβολή αν το χαρακτηρίζαμε ενδεικτικό της κοινωνικής σύνθεσης της εποχής μας και απογραφικό των πνευματικών, πολιτικών και κοινωνικών ανησυχιών των σύγχρονων ανθρώπων.

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε το γεγονός ότι ο αντεργκράουντ Τύπος γεννήθηκε, αναπτύχθηκε και ωρίμασε μέσα σε μια εποχή που η νεολαία βρέθηκε σε μια δίνη οικονομικών κρίσεων, κοινωνικής καταπίεσης, πολεμικών συγκρούσεων και πνευματικών ανακατατάξεων. Και -αντίθετα με τη νεολαία άλλων εποχών- η περιθωριοποιημένη νεολαία των τελευταίων δεκαετιών είχε τα μέσα και το θάρρος να προχωρήσει στην «παραγωγή» της αντικουλτούρας, που αποδεσμευμένη από τους παντοδύναμους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης, δημιουργήθηκε αποκλειστικά για την ικανοποίηση των πνευματικών ή πολιτικών αναγκών των ίδιων των δημιουργών της .

Αν αυτό την περιόρισε, τη διατήρησε παράλληλα κρυστάλλινη, δίχως σκιές παρέμβασης και σκοπιμότητας. Και ακριβώς εκεί πρέπει να αναζητήσουμε την αξία της αντικουλτούρας του περιθώριου...

Περιοδικό ΓΥΝΑΙΚΑ, Ιανουάριος 1983

